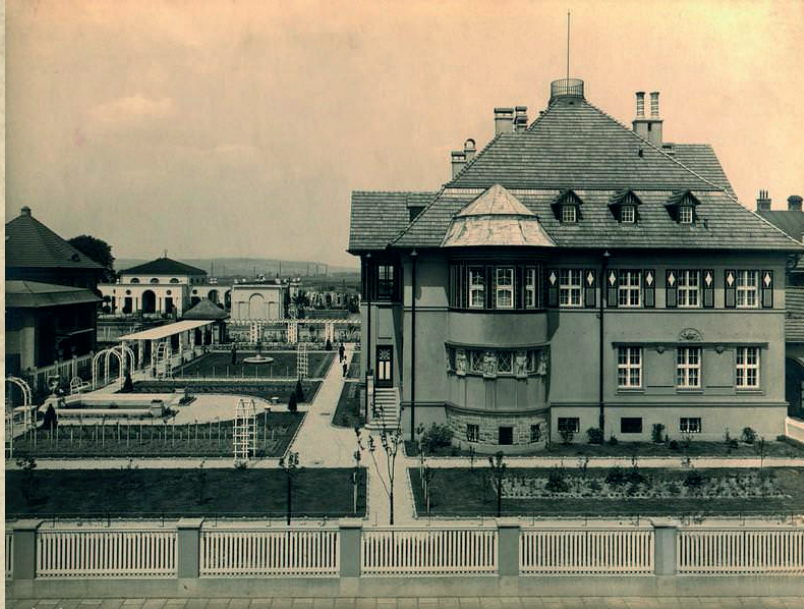


Vila Františka Grossmanna

František Grossmann (1876–1933) byl stavitel a spolumajitel jedné z předních ostravských stavebních firem první čtvrtiny 20. století. Narodil se v roce 1876 v malé vsi Pustějov nedaleko Studénky. Po studiích působil jako samostatný stavitel ve Frýdku-Místku. V roce 1906 přesídlil do Ostravy, kde se svým společníkem architektem Františkem Fialou založili stavební firmu Grossmann & Fiala, která realizovala řadu významných staveb rychle se rozvíjejícího Ostravska.



Grossmannova vila ve 20. letech 20. století.



František Grossmann

Stavební firma Grossmann & Fiala

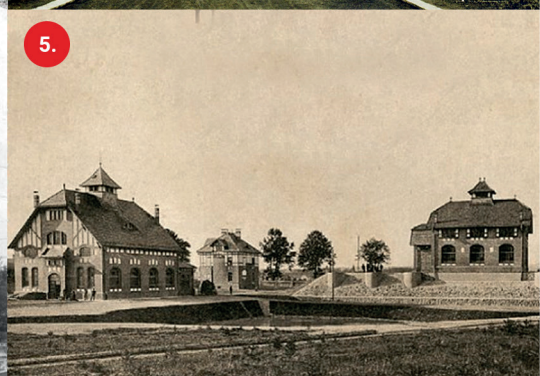
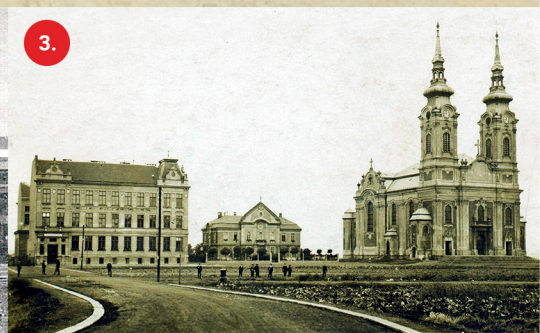
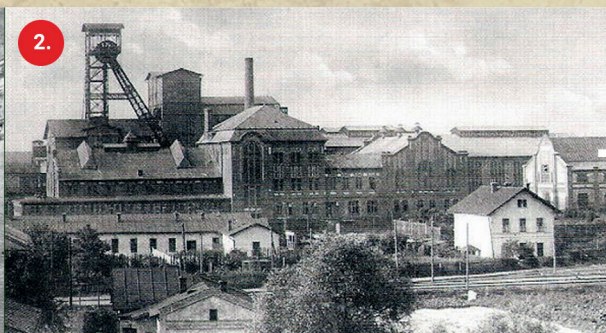
V roce 1906 se František Grossmann spojil s architektem a stavitel Františkem Fialou (1878–1927), který byl talentovaným absolventem brněnské techniky a vídeňské architektonické speciálky prof. Otto Wagnera – jednoho ze zakladatelů moderní evropské architektury. Jejich společná firma Grossmann & Fiala získala koncesi na projektování a realizaci staveb. Návrhy a projekční činnost zastával ve firmě především František Fiala a František Grossmann zastával úlohu samotné stavební činnosti. Během více než 10 let vzájemné spolupráce firma realizovala řadu významných zakázek v Ostravě i okolí. Společně ve firmě působili do roku 1918, kdy se jejich cesty rozešly a firma byla převedena na Františka Grossmanna. Jedním z důvodů jejich rozchodu byl zhoršující se zdravotní stav Františka Fialy, který podstoupil delší léčení v italském lázeňském městě Merano.



František Fiala

Vybrané realizace stavební firmy Grossmann & Fiala

- 1907–1908 – dokončení stavby kostela Panny Marie Královny v Mariánských Horách
- 1908 – návrh a realizace areálu vodárny v Nové Vsi
- 1910 – kostel Růžencové Panny Marie v Hrabůvce
- 1910 – Dům katolických tovaryšů (Přívoszká 8, Moravská Ostrava)
- 1911 – sanatorium dr. L. Kleina (Hornopolní 9, Moravská Ostrava)
- 1910–1915 – celková přestavba dolů Michal a Zárubek (Hermenegild)



Na obr. 1 = Dům katolických tovaryšů, 2 = důl Zárubek, 3 = kostel Panny Marie Královny, 4 = sanatorium dr. L. Kleina, 5 = areál vodárny v Nové Vsi.

Vila Fr. Grossmanna

V roce 1922 se František Grossmann rozhodl vybudovat vilu na reprezentativní parcele přiléhající k Hlavní ulici (dnešní ulice 28. října) naproti městskému hřbitovu. Koncept výstavby nespočíval pouze v realizaci rodinné vily, ale součástí stavby mělo být také sídlo Grossmannovy stavební firmy. Obě budovy byly vzájemně propojeny průjezdem. Architektka Naděžda Goryczková v publikaci *Slavné vily Moravskoslezského kraje* popisuje vilu Františka Grossmanna jako stavbu, jejíž „průčelí rozehrál stavitel nepravidelnými rizality, jež v přízemí dozdobil rostlinným a figurálním dekorem na meziokenních pilířích a dřevěnými zelenobílými okenicemi v patře.“ Vilu osadil architekt stanovou střechou členěnou vikýři, kterou ukončil vyhlídkou přístupnou po vřetenovitém schodišti z půdy.



Interiér Grossmannovy vily — schodišťová hala.

Interiér vily byl velmi konzervativní. Za hlavním vstupem do vily se nacházela prostorná vstupní místnost, z níž se dalo procházet do reprezentativních společenských místností domu – jídelny a dále do panského pokoje v jihovýchodní části přízemí. Z jídelny se dalo vstoupit také do centrální schodišťové haly, která vévodila celé stavbě. Hala propojovala volným nepřestropeným prostorem přízemí s galerií v patře dřevěným schodištěm. Z galerie v patře byly přístupny ložnice, koupelna a toaleta v patře domu. První patro bylo přístupno také provozním schodištěm umístěným v severovýchodním nároží domu, které propojovalo kuchyni, přípravnu a technické místnosti s obytnými prostory.

Smrt majitele

Po odchodu Františka Fialy v roce 1918 přešla celá stavební firma do rukou Františka Grossmanna. Firma se ve 20. letech podílela na řadě dalších stavebních zakázek, jejichž hladký průběh začala narušovat na přelomu 20. a 30. let hospodářská krize a neschopnost firmy vymoci dlužné částky od neplaticích zákazníků. Na začátku 30. let se tak firma dostala do velkých finančních problémů, které se František Grossmann rozhodl vyřešit dobrovolným odchodem ze světa. Podle očitých svědků se již během jara 1933 pokusil stavitel i s manželkou o sebevraždu s použitím pistole, ale bylo jim v tom zabráněno Grossmannovým bratrem Richardem, který obýval byt v patře sousední firemní budovy. Další pokus se mu však již překazit nepodařilo. Dne 8. listopadu 1933 v 7 hodin ráno vystoupila služebná do patra vily a ucítila svítiplyn. V předpokoji ložnice pána domu zahlédla v lenoškách sedět Františka Grossmanna a jeho ženu Otýlii. Podle dobových novinových zpráv „hlavy obou byly sklopeny a oba činili dojem spících. Když si služebná všimla, že paní sedí v těsné blízkosti plynového vedení, jehož kohoutek byl otevřen, vykřikla zděše-

ním a volala o pomoc. Na pokřik služebné přiběhla pokojská a obě otevřely všechna okna a přivolaly telefonicky policii a lékaře dr. Velemínského z Mariánských Hor.“ Po příchodu lékař zjistil, že architekt Grossmann je již mrtev. Jeho manželka Otýlie ještě jevila známky života, a byla proto převezena do městské nemocnice, kde byla večer téhož dne přivedena k vědomí.

Na stolku v předpokoji, kde byli manželé nalezeni bylo policií objeveno šest dopisů, v nichž se snažili uspořádat své poslední věci. Kromě dopisu nadepsaného „Erklärung“ (vysvětlení) napsali manželé dopisy také své služebné a pokojské, v nichž je žádali s přílohou bankovkou o vypořádání dluhů za drobné nákupy potravin a provoz domácnosti. V dopise bratru Richardovi bylo vloženo 2000 korun určených na vybavení pohřbu, který si manželé přáli „křesťansky prostý a tichý“.

Důvodem sebevraždy byly finanční problémy manželů. V předvečer sebevraždy vilu navštívil exekutor berního úřadu, který vymáhal pohledávku, která jen na nezaplacených daních činila podle výpovědi stavitelova bratra 300 000 korun. Další statisíce dlužil stavitel svým věřitelům.

Vila po smrti majitele

František Grossmann byl ostravskou veřejností až do své smrti považován za jednoho z nejbohatších podnikatelů a jeho vila byla považována za jednu z nejprepychovějších. Podle dobového popisu vily „se její zařízení podobá vnitřku paláce. Jsou zde ohromné sbírky cenných originálů, starého porcelánu, různých soch apod. Stavitel Grossmann svého času skupoval starožitnosti a cenné předměty, zvláště když se prodávala některá zařízení zámků. Jeho vila i se zařízením odhaduje se na 2,5–3 miliony Kč.“

V rámci pozůstalostního vypořádání byl dům prodán a následně upraven pro potřeby nového majitele. Po druhé světové válce byla vila přeměněna na mateřskou školu, která byla v pozdějších letech nahrazena školní družinou. Ta byla ve vile v provozu až do roku 2005.

Budoucnost vily

Opuštěnou vilu se i přes snahu města nepodařilo v následujících letech odprodat případnému soukromému investorovi. Jedním z důvodů byla jistě skutečnost, že spolu s přibližně 4 milionovou investicí do samotného nákupu nemovitosti by investor musel počítat také s cenou rekonstrukce v částce okolo 40 milionů korun. Město se proto rozhodlo realizovat rekonstrukci vily ve vlastní režii. V roce 2016 mluvčí magistrátu popsala, že během plánované obnovy budou „všechny úpravy prováděny s důrazem na uchování velkoryse pojeté dispozice rodinného sídla, řemeslně zdařilých architektonických detailů a také na rehabilitaci zaniklých konstrukcí a materiálů, jako například obnovení vnitřního schodiště, autentické střešní krytiny či původních vikýřů.“ Vila by měla následně sloužit společenským a reprezentačním účelům městské a krajské samosprávy.

Zdroje:

VYBÍRAL, Jindřich (ed.): *Slavné vily Moravskoslezského kraje*. Praha 2008.

VYBÍRAL, Jindřich: *Zrození velkoměsta — Architektura v obraze Moravské Ostravy 1890–1938*. Brno 2003.

Články z 8.—12. 11. 1933 z deníků *Duch Času*, *České slovo*, *Večerní ostravský deník*.

Text: Tomáš Majliš, sazba: Martin Zálesný.